

Ks. dr hab. Marcin Godawa  
Wydział Teologiczny  
Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

## **Recenzja osiągnięcia i dorobku naukowego**

### **w postępowaniu habilitacyjnym**

#### **s. dr Małgorzaty Pagacz USJK**

Decyzją Rady Doskonałości Naukowej z dnia 09.05.2026 zostałem wyznaczony do spełnienia funkcji recenzenta w postępowaniu habilitacyjnym s. dr Małgorzaty Pagacz. W odpowiedzi przedkładam niniejszą recenzję sporządzoną w świetle ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* z dn. 20.07.2018 (z późniejszymi zmianami).

#### **A. OSOBA HABILITANTKI**

Siostra dr Małgorzata Pagacz jest osobą o imponującym profilu, tak naukowym, jak i osobowym, co posiada szczególne znaczenie wobec faktu uprawiania teologii duchowości. Na profil ten składa się z jednej strony wykształcenie matematyczne, filozoficzne i teologiczne, a z drugiej tożsamość zakonna – Małgorzata Pagacz jest siostrą Zgromadzenia Urszulanek Serca Jezusa Konającego, w którym w 2016 r. złożyła śluby wieczyste. Każdy z etapów jej formacji naukowej posiada odpowiednie osiągnięcia wskazane w *Autoreferacie*. Siostra dr M. Pagacz jest zatem magistrem matematyki (Uniwersytet Jagielloński 2008) z wynikiem bardzo dobrym. Posiada też formację filozoficzną zdobytą w Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie oraz licencjat z filozofii osiągnięty w Wyższej Szkole Filozoficzno-Pedagogicznej „Ignatianum” w Krakowie (2009) wraz z dyplomem za osiągnięcia w nauce i wybitną pracę licencjacką. Jej przedmiotem zainteresowania była kwestia racjonalności i nauki w nauczaniu Benedykta XVI, która znalazła twórczą kontynuację w późniejszej działalności. Najważniejszym obszarem edukacji z punktu widzenia kariery naukowej stała się jednak teologia, a zwłaszcza teologia duchowości. W tym zakresie Habilitantka ukończyła z wynikiem bardzo dobrym studia magisterskie na Papieskim Wydziale Teologicznym „Collegium Bobolanum” w Warszawie (2014). Następnie kontynuowała swoje zainteresowania w trakcie studiów specjalistycznych z teologii duchowości na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie, gdzie w 2018 roku obroniła pracę doktorską pt. *Życie konsekrowane znakiem*

*nadziei dla współczesnego świata w nauczaniu Kościoła od Soboru Watykańskiego II*, której promotorem był ks. prof. dr hab. Marek Sokołowski SJ, a recenzentami – ks. prof. UKSW dr hab. Marek Tatar i o. prof. dr hab. Jerzy W. Gogola OCD. Siostra M. Pagacz uzyskała w ten sposób stopień doktora teologii, a następnie opublikowała swoją dysertację (2019). Ten przegląd osiągnięć ujawnia konsekwentną aktywność naukową, skupioną głównie na kwestii wartości życia konsekrowanego. Zakres ten znalazł kontynuację w późniejszych publikacjach, lecz także, co niezwykle ważne, został rozszerzony o badania w dziedzinach relacji nauki i duchowości oraz duchowości św. Urszuli Ledóchowskiej.

Po uzyskaniu stopnia doktora Siostra rozpoczęła intensywną pracę dydaktyczną, której najważniejszym wymiarem jest stanowisko adiunkta w Katedrze Mistyki Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, z którym Habilitantka związała też swoją pracę naukową. Ważne są także inne, wcześniejsze i równoczesne, doświadczenia dydaktyczne na Papieskim Wydziale Teologicznym w Warszawie (Akademia Teologii Katolickiej), Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Papieskim Wydziale Teologicznym „Collegium Bobolanum” w Warszawie, Akademii „Ignatianum” w Krakowie.

Naukowe i dydaktyczne osiągnięcia kreślą portret kompetentnego człowieka nauki, dla którego kolejnym krokiem staje się bieżące postępowanie habilitacyjne.

## B. OSIĄGNIĘCIE NAUKOWE

Habilitantka przedłożyła jako swoje osiągnięcie naukowe monografię pt. *Duchowość w nauce. Studium w świetle myśli Jana Pawła II i Benedykta XVI*, która została wydana w serii *Myśl Teologiczna* (119) w Wydawnictwie WAM w Krakowie w 2026 roku. Jej recenzentami byli ks. dr hab. Damian Wąsek, prof. UPJPII oraz ks. prof. dr hab. Marek Tatar. Dysertacja liczy 487 stron liczbowanych i składa się ze strony tytułowej, spisu treści, wykazu skrótów, wstępu, sześciu części, zakończenia, bibliografii, indeksu osobowego oraz anglojęzycznego streszczenia. Jest to rzetelnie przygotowane studium o ewidentnych walorach formalnych i merytorycznych.

Temat badawczy rozprawy został przedstawiony wyraźnie. Stwierdzając brak adekwatnych, bardziej zaawansowanych opracowań problemu oraz dostrzegając jego wagę, Autorka widzi cel swej pracy w zbadaniu „związków pomiędzy duchowością a naukami przyrodniczymi przez pryzmat myśli Jana Pawła II i Benedykta XVI” (s. 16), zmierzając do udzielenia odpowiedzi na podstawowe pytanie badawcze: „Czy – i w jakim sensie – opierając się na myśli Jana Pawła II i Benedykta XVI – można mówić o duchowości w nauce oraz jak należy ją rozumieć?” (s. 17). Jasno zostały sprecyzowane kluczowe pojęcia, zwłaszcza definicje duchowości oraz nauki w postaci nauk matematyczno-przyrodniczych (*science*) opartych w dużej mierze na metodzie empirycznej. Uwzględniając skalę zjawiska, czyli z jednej strony dynamiczny rozwój nauk, a z drugiej charakter duchowości chrześcijańskiej określonej przez nauczanie papieży w przyjętym tu zakresie, należy uznać, że pytanie badawcze jest zasadne, tym bardziej że otwiera perspektywę dalszych analiz i wniosków w zakresie teologii. W celu realizacji swego zamiaru Autorka dokładnie określa bazę źródłową (s. 16) oraz metodę swej

pracy (s. 18), proponuje też logiczne i koherentne ujęcie całości wywodu. W pierwszej części objaśnia kluczowe terminy oraz przedstawia pozytywny stosunek papieży do nauk przyrodniczych. W drugiej wskazuje na podstawy chrześcijańskiego ujęcia nauk przyrodniczych, czyli na poszukiwanie prawdy, harmonię rozumu i wiary oraz prawdę o Stwórcy i stworzeniu. W ten sposób uczynienie nauki przedmiotem badań teologicznych zyskuje adekwatne potwierdzenie. W trzeciej części Autorka idzie krok dalej i uzasadnia tezę głoszącą, że uprawianie nauki może być realizacją powołania chrześcijańskiego. Mieści się w tej argumentacji temat naturalnego poznawania Boga na podstawie Jego dzieł, a także wyłonione drogą analizy papieskie pojęcia przekraczania siebie ku prawdzie, „posługi myślenia”, „miłosierdzia intelektualnego”, oraz „czynnej nadziei”. Autorka wykazuje w ten sposób, że uprawianie nauki może posiadać głęboką i istotną więź z rzeczywistością powołania. Temat ten znalazł kontynuację w części czwartej, gdzie ukazano dynamikę rozwoju duchowego naukowca, zwłaszcza poprzez zastosowanie schematu trzech dróg życia duchowego, a także pojęć Benedykta XVI – „poszerzonej racjonalności” i „miłości intelektualnej”. W piątej części zaprezentowano z kolei wzajemne powiązania duchowości, moralności (etyki) oraz nauk przyrodniczych w kontekście aktualnych wyzwań ludzkości. Autorka precyzyjnie łączy konkretne aspekty duchowości z realizmem pracy naukowej, co wnosi wyjątkowy walor w dowodzenie głównej tezy. Szczególne znaczenie posiada część ostatnia, w której syntetycznie przedstawiono koncepcję duchowości w nauce, a także jej relację do teologii nauki i teologii duchowości oraz znaczenie w przewyższaniu współczesnych zjawisk i nurtów myślowych. Wielorakie, lecz spójne działania Habilitantki, podjęte w celu odpowiedzi na pytanie badawcze, zostały uwieńczone powodzeniem. Istotnie, duchowość w nauce może i powinna funkcjonować jako subdyscyplina teologii nauki oraz część teologii duchowości. Udowodniono, że myśl obydwu papieży pozwala na wysnucie takich właśnie wniosków.

W zakresie formalnym rozprawa stanowi kompletne studium otwarte na dalsze perspektywy badawcze. Cechą charakterystyczną jest łączenie w niej różnych zagadnień w ramach głównego tematu. Pytania badawcze, główne i szczegółowe, oraz konkluzje są klarowne. W procesie lektury pomagają też podsumowania poszczególnych partii dzieła. Habilitantka bardzo dobrze operuje materiałem źródłowym i adekwatnie stosuje aparat odsyłaczy. Bibliografia dysertacji jest rozbudowana – zwłaszcza ważna jest baza źródłowa, ale także pozycje obcojęzyczne. Świadczy ona o bardzo dobrej znajomości problematyki badawczej. Autorka wykazała się też troską o jasność pojęć i języka, właściwie operując terminologią naukową i odpowiednimi dla tematu kontekstami.

Pod względem merytorycznym monografia spełnia wymagania szerokiego, krytycznego studium opartego na właściwej świadomości metodologicznej. Ważne znaczenie posiada dobrze sporządzony zarys problematyki teologii duchowości łącznie z rozumieniem duchowości przez obydwu papieży, w którym zaznacza się ścisły związek duchowości z chrystologią i pneumatologią. Szczególne miejsce zajmuje pojmowanie duchowości jako „praktyki życia duchowego” oraz systematycznej refleksji nad tymże życiem duchowym (s. 31). Ujęcie to powraca w kluczowej analizie w części szóstej (s. 367), gdzie mowa o duchowości w nauce jako o praktyce życia duchowego oraz usystematyzowanej refleksji nad takim życiem. Przyznając możliwość takiego ujęcia warto jednak zaznaczyć, że utrzymanie rozróżnienia na duchowość (praktyka życia duchowego) oraz teologię duchowości (systematyczna refleksja nad życiem duchowym) przyczyniłoby się do większego

uporządkowania tematu, tym bardziej, że ujęcie takie jest sygnalizowane (s. 31, 33). Z drugiej strony ewentualny termin „teologia duchowości w nauce”, który pada na s. 378, koliduje z tendencją do ekonomizacji języka. Jakkolwiek odrzucenie formuły „duchowość nauki” wydaje się dyskusyjne (s. 369), to jednak w konkluzji można zgodzić się na propozycję Habilitantki, by używać terminu „duchowość w nauce” rozumiejąc ją (w ślad za Ch. A. Bernardem) jako „dyscyplinę teologiczną, która oparta na prawdach Objawienia, bada doświadczenie duchowe wierzącego uczonego zajmującego się naukami przyrodniczymi[,] opisuje dynamikę rozwoju duchowego oraz pozwala poznać jego struktury i prawa (specyficzne dla relacji nauka-wiara)” (s. 369, por. 32). Słusznie też klasyfikuje się duchowość w nauce jako subdyscyplinę teologii nauki (6.2) w analogii do duchowości pracy (s. 369). Pewną trudność sprawia tu przyjęte w monografii przyjęcie dla terminu „nauka” desygnatu w postaci nauk matematyczno-przyrodniczych, gdyż termin „duchowość w nauce” rozważany jest tu jedynie w tym zakresie. Jakkolwiek takie zawężenie znajduje uzasadnienie w obszarze rozprawy, to jednak sygnalizuje potrzebę dalszych badań nad duchowością w innych naukach, także tych bliższych teologii (psychologia, historia, kulturologia, filologia, sztuka etc.).

Od definicji rozciąga się linia argumentacji, która najpierw ukazuje ogólną perspektywę dialogu teologii i nauki, by następnie skonkludować, że duchowość jako część teologii również w tej współpracy uczestniczy. Kluczowe pozostaje tu jednak wskazanie na specyfikę duchowości, czyli jej charakterystyczne tematy. Autorka przekonująco dostrzega ich obecność w horyzoncie nauki, podkreślając wielokrotnie wzajemną korelację duchowości i nauki z zachowaniem ich słusznej autonomii. Przykładem takich „miejsc wspólnych” są papieskie pojęcia, takie jak auto-transcendencja ku prawdzie, „posługa myślenia”, „miłosierdzie intelektualne” (Jan Paweł II) oraz „czynna nadzieja”, „poszerzona racjonalność”, „miłość intelektualna” (Benedykt XVI). Prawda stanowi centralną kategorię uzasadniającą pracę naukową (por. s. 210). Służba prawdzie dotyczy jednak także teologa życia duchowego, zwłaszcza gdy mowa o aspektach takich jak *gaudium veritatis*, cierpienie, wolność, pokora czy miłość (3.2). Korelacja pracy naukowej oraz duchowości widoczna jest też w postawach zdumienia, wrażliwości na tajemnicę, kontemplacji, a także dzielenia się prawdą, które jest formą miłości (s. 227) i miłosierdzia, gdy służy zarządzaniu potrzebom bliźnich (s. 229). Cenne jest również ujęcie nauki w perspektywie nadziei, czyli jednego z kluczowych terminów duchowości (3.4) oraz pojęcie „miłości intelektualnej” – ujętej w ścisłym związku z procesem poznania (4.4). Integralny związek poznania i miłości sytuuje pracę naukową w centrum chrześcijańskiego życia duchowego.

Innym ciekawym sposobem argumentacji jest przedstawienie duchowości w nauce jako rodzaju duchowości pracy (s. 253), która znalazła już opracowanie w nauczaniu Jana Pawła II. W rezultacie duchowość pracy naukowej została zinterpretowana jako współpraca z Bogiem (s. 257), która z jednej strony pozwala odkryć wartość osoby (personalizm), z drugiej zaś wprowadza badacza wraz z jego wysiłkiem w głąb tajemnicy paschalnej, misterium Eucharystii, potrójnej misji wierzącego (263-267) czy też życia eschatologicznego. Ważną linią dowodzenia jest wykazanie, że dynamika rozwoju duchowego wraz z jej trzema zasadniczymi zadaniami (drogi – oczyszczająca, oświecająca i jednocząca) występuje i odgrywa zasadniczą rolę w życiu duchowym człowieka nauki. Pozwala to mówić np. o ascezie pracy naukowej, a także o postępującym poznawaniu prawdy (s. 279-286). W ten sposób naukowiec może przemierzyć całą drogę duchowego rozwoju. Przywołanie wyzwań etycznych pozwala

zauważyć wzajemne związki wymiarów naukowego, moralnego i duchowego. Właściwa odpowiedź na te trudności domaga się zintegrowanych działań, stąd też duchowość w nauce jawi się jako pilna potrzeba.

W części szóstej znalazły miejsce konkluzje wcześniejszych analiz. Wypada zgodzić się z twierdzeniem, że wzajemnie koherentne nauczanie Jana Pawła II oraz Benedykta XVI daje podstawę do sformułowania pojęcia duchowości w nauce, która może być rozumiana jako subdyscyplina teologii nauki (s. 428). Warto podkreślić przedstawione przez Habilitantkę racje za utworzeniem tej koncepcji, takie jak potrzeba kompletnego opracowania badanej rzeczywistości, fakt współczesnego zainteresowania nauką, ale także duchowością, możliwość formacji naukowców wierzących i tych otwartych na syntezę *fides et ratio*, wyjątkowy wkład tej koncepcji w relację nauki i wiary czy też wspólne stawianie czoła współczesnym wyzwaniom (364-366).

Widoczna w pracy koncentracja na metodzie spekulatywnej teologii jest zupełnie zrozumiała, gdy poszukuje się wspólnych obszarów dla racjonalności *science* i teologii. Tym niemniej bardziej systematyczne przedstawienie metody doświadczalnej właściwej teologii duchowości, o ile pozwalają na to źródła, stanowiłoby ważne uzupełnienie. Dzięki niemu naukowiec otrzymałby narzędzia do badania np. swoich wewnętrznych poruszeń, w których teolog dostrzeże działanie Ducha Świętego, twórcy duchowości (s. 127). Kwestia ta jest tym bardziej doniosła, że to właśnie doświadczenie bezpośredniej obecności Boga (kontemplacja włana, *cognitio Dei experimentalis*) oznacza szczyt poznania Go w realiach doczesności. Na drodze oczyszczającej i oświecającej swoisty „empiryzm” (indukcyjność) metody doświadczalnej w duchowości ciekawie zbliża ją, choć oczywiście analogicznie, do doświadczenia w *science*. Uwagi te łączą się z potrzebą wykazania znaczenia, jakie dla teologii typu scholastycznego posiada teologia apofatyczna czy w odpowiednim ujęciu woluntarystyczna, która została tu potraktowana w sposób powierzchowny (s. 144). Pojawiające się w pracy odniesienia do głębi duchowości (np. s. 34, 388-389, 411) powinny zyskać systematyczne przedstawienie jako ważny wątek całościowej problematyki. Podobnie warto byłoby uwzględnić fakt, że eksplorowany tu racjonalny wymiar duchowości, specyficznie związany z „zachodnim” chrześcijaństwem, w całości życia Kościoła, w tym w perspektywie ekumenicznej, znajduje dopełnienie ze strony innych wymiarów teologiczno-duchowych. Zjawisko to stanowi ochronę przed niebezpieczeństwem oderwania intelektualnego pojmowania wiary od całości życia duchowego. Jest to ważne również z tego powodu, że doświadczenie duchowe naukowca, czyli duchowość w nauce tworzą nie tylko czynniki racjonalne. Dobrze byłoby też podkreślić, że miłość intelektualna nie wyklucza tych, którzy mimo zaburzonej czy osłabionej racjonalności mogą przecież poznawać żywego Boga (Mt 11, 25). Świadomość limitacji nie ujmuje niczego racjonalności, ale raczej oczyszcza ją i jej służy. Sugerowane wyżej problemy tworzą kolejną perspektywę krytyczno-badawczą.

Na tle zagrożeń dla duchowości w nauce, takich jak sakralizacja nauk przyrodniczych, gnostycyzm, spirytualizm, irracjonalizm, antyintelektualizm, sentymentalizm, pragmatyzm oraz mentalność pelagiańska, a także cywilizacyjnych tendencji, takich jak scjentyzm, transhumanizm, ekologizm czy nowy ateizm, przedstawiona tu koncepcja duchowości w nauce stanowi autentyczną, głęboką i potencjalnie efektywną propozycję. Słusznie też Habilitantka zauważa, że duchowość ta jest adresowana nie tylko do aktualnie wierzących, ale do wszystkich poszukujących, a nawet może apelować do obojętnych religijnie (*nones*). Stanowi ona także

konkretną propozycję formacyjną, gdyż zachowując autonomię nauki, obejmuje zakres życia duchowego naukowca, uwzględniając, co ważne, jego pewną specyfikę (zob. s. 428-429).

Pewne uwagi, rodzące się w trakcie lektury, dotyczą kwestii, kto ma być podmiotem duchowości w nauce. W ślad za dokumentami Kościoła Autorka wskazuje tu na świeckich (s. 267), ale także sugeruje udział innych osób (s. 273, przykład ks. G. Lamaître'a). Niezbyt czytelne jest usytuowanie tezy o wymogu zgłębiania nauk i wszystkich dziedzin wiedzy w kontekście monastycyzmu (s. 312), gdyż jego oryginalnym i jedynym motywem jest radykalne poświęcenie się szukaniu Boga, za cenę możliwej rezygnacji z innych uprawnionych aktywności (por. T. Merton, *Życie w milczeniu*, prolog). Nie zmienia to faktu pozytywnego oddziaływania ideału monastycznego na duchowość w nauce. Z kolei w porządku argumentacji zaczerpniętej z przykładów osobowych pojawiają się głównie tylko dwie postacie: G. Lamaître'a i J. Ciesielskiego (4.5). Z pewnością ich większa ilość wzmocniłaby ten rodzaj perswazji, o ile pozwoliłaby na to zawartość źródłowa.

**Konkludując, stwierdzam, że przedstawiona przez Habilitantkę monografia (osiągnięcie naukowe) spełnia wymagania stawiane dysertacjom habilitacyjnym, wnosi znaczny wkład w dziedzinę nauk teologicznych, w dyscyplinę nauki teologiczne i w konsekwencji stanowi podstawę do ubiegania się o stopień naukowy doktora habilitowanego w tejże dziedzinie i dyscyplinie.**

### C. POZOSTAŁY DOROBEK NAUKOWO-BADAWCZY

Pozostały dorobek badawczy Habilitantki, zrealizowany po doktoracie, jest obszerny i składa się z trzydziestu artykułów naukowych zamieszczonych w różnych czasopismach, ośmiu rozdziałów w monografiach naukowych oraz dwóch współautorskich monografiach naukowych. Publikacje te spełniają wymagania formalne i są w odpowiednim zakresie recenzowane przez specjalistów. Znajdują się tu także teksty w języku angielskim (5).

Aktywność Autorki koncentruje się najpierw na problematyce duchowości w perspektywie nauczania Benedykta XVI i Franciszka. Ważny jest w niej wątek racjonalnego wymiaru duchowości, rozpatrywany także w relacji do nauki, co odsyła do tematyki monografii (osiągnięcia naukowego). Istotnym i rozbudowanym wymiarem jest badanie znaczenia duchowości zakonnej i życia konsekrowanego według obydwu papieży, o czym świadczy osiemnaście artykułów naukowych. Habilitantka proponowała tu interesujące i ważne tematy, które następnie opracowała poprzez analizę tekstów i ujęła w formę czytelnej syntezy. Należy podkreślić merytoryczne walory tej pracy, które istotnie pozwalają dostrzegać nowe perspektywy teologii duchowości życia konsekrowanego w konfrontacji z wyzwaniami współczesności. W rezultacie życie poświęcone Bogu jawi się jako żywa i twórcza perspektywa oraz ważny punkt odniesienia dla rozumu poszukującego sensu. Dochowując kryteriów metodycznych, Autorka przezwycięża też pewne schematy, według których życie zakonne miałyby wykazywać się alienacją wobec rzeczywistości. Tymczasem wątki takie jak racjonalność, wolność, kultura spotkania, braterstwo, towarzyszenie duchowe, młodość zostają

zaprezentowane jako potencjalnie pociągająca perspektywa życiowa. Co ważne, wątki te łączą się w badaniach Habilitantki z eksploracją podstaw życia duchowego. Cała seria publikacji wskazuje tu na zagadnienia Eucharystii, cnót teologalnych, ofiary itp. Poruszone zostały też kwestie zagrożeń dla życia religijnego, zwłaszcza relatywizm czy „światowość” – specyficzny sekularyzm. Dzięki połączeniu tych perspektyw nakreślona tu wizja jest spójna i pogłębiona.

Jak zaznacza Autorka, innym ważnym obszarem jej pracy naukowej jest badanie duchowości św. Urszuli Ledóchowskiej, założycielki Zgromadzenia Sióstr Urszulanek Serca Jezusa Konającego, do którego należy s. dr M. Pagacz. Plonem tej pracy jest cykl jedenastu artykułów naukowych. Wchodząc w nurt istniejącej już literatury przedmiotu, Habilitantka podejmuje ważne i interesujące zagadnienia, zwłaszcza te, które nie znalazły dotychczas wyczerpującego omówienia. Mieszczą się tutaj tematy takie jak Eucharystia, Serce Jezusa Konającego, spełnianie woli Bożej, modlitwa, pokora, macierzyństwo duchowe oraz ciekawie ujęty wątek relacji cierpienia i radości, specyficzny dla Założycielki. W rezultacie duchowość św. Urszuli Ledóchowskiej jawi się jako głęboka i godna wnikliwej uwagi postawa o czytelnych wymiarach: chrystocentrycznym, biblijnym, eucharystycznym i maryjnym. Można wyrazić nadzieję, że te studia będą wspierać fakt, że św. Urszula jest autorką ważną w panoramie polskiej duchowości. Osiągnięcia Habilitantki przedstawiają tu wartość naukową, ale także formacyjną, gdyż mogą służyć istotną pomocą w życiu zakonnym urszulanek, a także innych osób. Połączenie obydwu ukazanych powyżej obszarów badawczych tworzy specyficzną syntezę, w której ze źródeł (nauczania papieży, pism Świętej) wyprowadzona zostaje inspirująca wizja teologiczno-antropologiczna. Udział w tym procesie mają także rozdziały zamieszczone w recenzowanych monografiach naukowych oraz teksty w monografiach współautorskich. Ponowne wykorzystanie wcześniejszych własnych badań zostało tu skrupulatnie odnotowane dla klarowności całościowej oceny. Ważna jest też informacja o czternastu cytowaniach Habilitantki w tekstach naukowych oraz o siedemnastu autocytowaniach.

W swojej działalności naukowej Habilitantka bierze też udział w ważnych projektach. Pierwszym jest międzynarodowy projekt ECLAS *Equipping Christian Leadership in an Age of Science*, oparty na współpracy z Wielką Brytanią i czterema innymi ośrodkami na świecie ze wsparciem Fundacji Johna Templetona. Celem przedsięwzięcia jest wykazanie znaczenia nauki i religii w kontekście współczesnych pytań. Łączy się z tym także indywidualny projekt realizowany w UKSW pt. *Chrześcijańska duchowość w dialogu z naukami przyrodniczymi na przykładzie Watykańskiego Obserwatorium Astronomicznego* z udziałem zagranicznej instytucji – Watykańskiego Obserwatorium Astronomicznego. Należy zauważyć, że ta współpraca wyczerpuje znamiona istotnej aktywności naukowej w zakresie międzynarodowym i w więcej niż jednej uczelni lub instytucji naukowej. Trzeci projekt pt. *Rodzina Bogiem silna* jest finansowany ze środków budżetu państwa w ramach programu *Nauka dla Społeczeństwa II* w drodze konkursów krajowych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Również on posiada odpowiednią rangę i znaczenie w aktywnym rozwiązywaniu problemów współczesności i świadczy o kompetencjach Habilitantki. Ważna jest też jej przynależność do The Society of Catholic Scientists oraz Polskiego Stowarzyszenia Teologów Duchowości, a także działalność recenzencka i promotorska.

W ramach działalności naukowej Habilitantka wygłosiła trzy referaty na konferencjach międzynarodowych oraz dziewięć na konferencjach krajowych. Brała też udział w działalności

organizacyjnej wydarzeń naukowych. Jest to znakiem jej czynnego udziału w pracy naukowej i w upowszechnianiu jej wyników.

**W oparciu o przedstawione dane uznaję dorobek i aktywność Habilitantki w zakresie pozostałej działalności naukowej za wystarczające do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego w dziedzinie nauk teologicznych, w dyscyplinie nauki teologiczne.**

#### D. DZIAŁALNOŚĆ DYDAKTYCZNA I ORGANIZACYJNA

W ramach działalności dydaktycznej, organizacyjnej i popularyzatorskiej Habilitantka zrealizowała bądź realizuje między innymi następujące zadania:

- Wykłady akademickie w Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie (Podyplomowe Studia Formacji Biblijnej, Podyplomowe Studia Kierownictwa Duchowego, Specjalistyczne Studia Teologiczne, Specialized Theological Studies, Kurs Teologiczny: *ad lauream*) oraz w Akademii Katolickiej w Warszawie (wcześniej Papieski Wydział Teologiczny w Warszawie). Część tej pracy dydaktycznej była realizowana w języku angielskim.
- Kierownik Podyplomowych Studiów Kierownictwa Duchowego UKSW
- Przedstawiciel pracowników niesamodzielnych w Radzie Wydziału Teologicznego UKSW
- Członek Komisji ds. Promocji Wydziału Teologicznego UKSW
- Współorganizacja sympozjów naukowych: *Nie daj się zwyciężyć złu! Miłość jest większa. Wpływ złego ducha a nasze życiowe wybory* (UKSW i Towarzystwo Świętego Pawła, Warszawa 18.11.2023), *Matka Eliza Cejzik – obraz Boga i wizja Kościoła* (UKSW i Zgromadzenie Sióstr Wynagrodzicielek Najświętszego Oblicza, Warszawa 21.10.2023) oraz sympozjów Polskiego Stowarzyszenia Teologów Duchowości (2019-2022)
- Szeroka i różnorodna działalność popularnonaukowa w skali ogólnopolskiej w zakresie duchowości (m.in. wykłady, referaty, konferencje, rekolekcje, wystąpienia medialne)
- Publikacje w czasopismach popularyzacyjno-formacyjnych („Homo Dei”, „Pastores”, „Życie Konsekrowane”)
- Działalność popularnonaukowa i dydaktyczna w ramach Zgromadzenia Sióstr Urszulanek Serca Jezusa Konającego
- Działalność dydaktyczna i organizacyjna w ramach Stowarzyszenia Naukowców Katolickich (The Society of Catholic Scientists) w Polsce i USA
- Działalność popularnonaukowa i dydaktyczna we współpracy ze wspólnotami katolickimi np. Ruchem Czystych Serc, Ruchem Czystych Serc Małżeństw, Skautami Europy
- Praca formacyjna i współpraca międzynarodowa w Zgromadzeniu Sióstr Urszulanek Serca Jezusa Konającego
- Aktywność internetowa

Działalność dydaktyczno-popularyzatorska i organizacyjna Habilitantki świadczy o spełnieniu wymagań potrzebnych w postępowaniu habilitacyjnym. Siostra dr Małgorzata Pagacz USJK jest osobą bardzo aktywną w różnorodnych formach działalności. Także w tym zakresie jej dorobek pozwala ubiegać się o stopień doktora habilitowanego w dziedzinie nauk teologicznych, w dyscyplinie nauki teologiczne.

#### E. WNIOSEK KOŃCOWY

Konkludując stwierdzam, iż s. dr Małgorzata Pagacz USJK spełnia wymagania konieczne do otrzymania stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk teologicznych, w dyscyplinie nauki teologiczne. Dorobek naukowy Kandydatki zasługuje na pozytywną ocenę, zarówno merytoryczną, jak i formalną. Opracowanie koncepcji duchowości w nauce w świetle myśli Jana Pawła II i Benedykta XVI stanowi nowatorski, znaczny i ważny wkład w rozwój teologii duchowości w jej relacji do nauki (*science*). Habilitantka wykazała także istotną aktywność naukową we współpracy z instytucjami naukowymi oraz dynamizm w zakresie organizacyjnym i dydaktyczno-popularyzatorskim. **W rezultacie wnoszę o dopuszczenie s. dr Małgorzaty Pagacz USJK do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.**

Kraków 29.09.2026